

TMS 37 KARŞILIKLAR, KOŞULLU BORÇLAR VE KOŞULLU VARLIKLAR STANDARDI KAPSAMINDA ÖRNEK UYGULAMALAR

Sample Applications Within The Scope Of Tms 37 Provisions, Contingent Liabilities And Contingent Assets

Arş. Gör.Dr Ahmet AKGEMCİ¹

Cite As: Akgemci, A. (2021). "TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar Standardı Kapsamında Örnek Uygulamalar", International Journal of Disciplines Economics & Administrative Sciences Studies, (e-ISSN:2587-2168), Vol:7, Issue:34; pp:749-759

ÖZET

İşletme yönetimi belirli amaçları gerçekleştirmek, kreditorleri, mevcut ve potansiyel yatırımcıları yanlış yönlendirmek amacıyla dönem sonu yayımlanacak olan kar –zarar rakamları üzerinde çeşitli ayarlamalar yapmaktadır. Özellikle karşılık tutarlarının olduğundan az ya da fazla ayrılması suretiyle ve işletmeden ilerleyen dönemlerde kaynak çıkışına neden olacak koşullu borçlara dipnotlarda yer verilmemesiyle finansal bilgi kullanıcılarının yanıltılması söz konusu olabilmektedir. Örneğin garantili satışlara ilişkin dönem sonunda yeterli karşılıkların ayrılması ya da işletme aleyhine açılmış bir tazminat davasına yönelik dipnotlarda herhangi bir bilgi verilmemesi yatırımcıların ve kreditorlerin kararlarını etkileyebilecek önemli nitelikli bilgiler olarak sıralanabilir. Bu kapsamda tam ve gerçeğe uygun finansal raporlama noktasında yükümlülüklerin, karşılıkların ve koşullu borçların belirli ilke ve esaslar çerçevesinde kayıt altına alınarak finansal bilgi kullanıcılarına gerçek, tam ve doğru bilgiler vermek önem arz etmektedir. Bu doğrultuda söz konusu bu çalışmada TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı kapsamında ilerleyen süreçlerde işletmeden kaynak çıkışına neden olacak olan karşılıkların muhasebeleştirilmesi konusunda bilgi verilmesi amaçlanmıştır

Anahtar Kelimeler: Karşılıklar, Yükümlülükler, Koşullu Borçlar

ABSTRACT

The business management makes various adjustments on the profit and loss figures to be published at the end of the period in order to achieve certain objectives and mislead the creditors, existing and potential investors. In particular, it is possible to mislead the users of financial information by under- or over-separating the provision amounts and not including the contingent debts that will cause a resource outflow from the enterprise in the following periods. For example, the failure to set adequate provisions at the end of the period regarding guaranteed sales or the failure to provide any information in the footnotes for a claim for damages against the enterprise can be listed as important information that may affect the decisions of investors and creditors. In this context, it is important to provide real, complete and accurate information to financial information users by recording liabilities, provisions and contingent liabilities within the framework of certain principles and principles at the point of full and fair financial reporting. In this direction, in this study, it is aimed to give information about the accounting of provisions that will cause a resource outflow from the enterprise in the following processes within the scope of TAS 37 Provisions, Contingent Liabilities and Contingent Assets.

Keywords: Provisions, Liabilities, Contingent Liabilities

1. GİRİŞ

Sermaye piyasalarında etkinliğin ve verimliliği sağlanması yatırımcıların, kreditorlerin ve diğer finansal bilgi kullanıcılarının sermaye piyasası araçlarına yönelik yeterli, güvenilir ve doğru bilgi edinmeleri ile mümkündür. Mevcut ve potansiyel yatırımcıların işletmelerin finansal yapısı, finansal performansı ve faaliyet sonuçlarında meydana gelen değişimler hakkında bilgi edinmelerini sağlayan en önemli araç, muhasebe sisteminin çıktısı olan finansal tablolarıdır. Finansal tablolar işletmelerin mali yapısı ve faaliyet sonuçlarının göstergesi olarak mevcut ve potansiyel yatırımcıların yanı sıra diğer finansal bilgi kullanıcılarının da kararlarını etkileyen önemli bir bilgi kaynağı niteliğindedir (Ayarlıoğlu, 2007, s:1). Bununla birlikte, finansal tablolarda sunulan bu bilgilerin doğruluğu, güvenilirliği ve geçerliliği işletmenin kalitesini de göstermektedir. İşletmeler söz konusu bu bilgileri kamuoyuna sunarken, genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri ve finansal raporlama standartlarından faydalanmaktadır (Akça ve Gönen 2015, s: 90, Özkan ve Uzun Kocamış ,2011 s:191).

Finansal raporlama standartları, raporlama sürecinde değişen ve gelişen piyasa koşullarının dikkate alınması amacıyla işletme yönetimine çeşitli esneklikler ve seçimlik haklar sunmaktadır. Özellikle ilerleyen dönemlerde işletmeden kaynak çıkışına neden olacak olan karşılıkların tahmin edilmesi, muhasebeleştirilmesi ve üretilen ürünlerin maliyetlerinin tespit edilmesi hususlarında, işletme yönetiminin kişisel, şahsi yargılarını kullanma imkanı bulunmaktadır. Nitekim muhafazakar ve agresif muhasebe stratejileri izleyen işletme yönetiminin dönem sonunda raporlanacak olan karı artırıp, azaltmak için karşılık

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Kahramanmaraş, Türkiye

tutarlarına ilişkin piyasa koşullarına aykırı tahmin ve yargılarda bulunarak finansal bilgi kullanıcılarını yanıltması yada yanlış yönlendirmesi söz konusu olabilir (Tosunoğlu ve Cengiz 2019, s:62; Topaloğlu 2012, s:125). Bu kapsamda TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı, işletmenin mevcut ve gelecekte karşılaşılabileceği yükümlülüklerle ilişkin kredi verenleri, mevcut ve potansiyel yatırımcıları bilgilendirmek amacıyla çeşitli ilke ve esaslar belirlemiştir.

Söz konusu bu çalışmada TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı kapsamında ilerleyen süreçlerde işletmeden kaynak çıkışına neden olacak olan karşılıkların muhasebeleştirilmesi konusunda bilgi verilmesi amaçlanmıştır. Bu doğrultuda öncelikle karşılıklar, yükümlülükler (borçlar) ve koşullu borç kavramlarına değinilerek bu kavramlar arasındaki farklar incelenmiş; daha sonra karşılıkların muhasebeleştirilmesine ilişkin bilgiler verilerek, işletmenin faaliyetleri sırasında karşılaşılabileceği durumlara yönelik örnek uygulamalar yapılmıştır.

2. KARŞILIKLAR, KOŞULLU BORÇLAR VE BORÇ KAVRAMLARI

Günümüzün piyasa rekabet şartları altında, işletmelerin mali nitelikteki işlemleri kayıt altına alması, maliyetlerini güvenilir bir şekilde belirlemesi önem kazanmaktadır. İşletme dönem karının ve üretilen mamul maliyetinin doğru bir şekilde tespiti, mali tabloların güvenilir ve gerçeği yansıtacak şekilde düzenlenip raporlanması, aktif varlıkların ve borçların gerçek piyasa değerleriyle gösterilmesi finansal bilgi kullanıcılarının doğru kararlar vermesine yardımcı olmaktadır. Bu yüzden muhasebenin temel kavramlarından biri olan sosyal sorumluluğun yerine getirilmesi için karşılık ayrılması, güvenilir raporlama açısından önem arz etmektedir. Muhasebe teorisinde karşılık kavramı, kaynağını, muhasebenin temel ilkelerinden olan “ihtiyatlılık” kavramından alır (Gerşil ve Sönmez, 2007, s:122; Özkan ve Uzun Kocamış ,2011 s:192).

2.1. Karşılık Kavramı

Karşılık kavramı Örtgen vd. (2020) çalışmasında” geçmişte işletmede meydana gelen bir olaydan kaynaklanan, ödenecek olmakla birlikte tutarı belli olmayan veya tutarı belli olmakla birlikte ödenip ödenmeyeceği ya da ne zaman ne tutarda ödeneceği belli olmayan borçlar” olarak tanımlanmaktadır. Bununla birlikte MUGT (TDHP) , VUK, TTK ve TMS 37 nolu TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardında da benzer tanımlar yer almaktadır.

Karşılıklar, 1 seri No’lu MSUGT’de ifade edilen muhasebenin temel kavramlarından ihtiyatlılık kavramı gereğince ayrılmaktadır. Muhasebe uygulamalarında karşılık ayırmak genel itibariyle, belirli bilanço unsurlarında yaşanan olaylar ve makul göstergeler çerçevesinde belirli tahminlerle ölçülebilen ve gelecekte doğabilecek olası riskler, zararlar ve kayıplar için gerçekleşmemiş gider kaydı yaparak bilanço unsurlarının, bilanço günündeki net değerini, gerçeğe uygun değerini sunmak ve açıklamak” şeklinde tanımlanabilir (İnanç ,2019, s:27; Yıldırım ve Karanlık, 2008 s:109; Akça ve Gönen, 2015: 97).

213 sayılı Vergi Usul Kanunu’nun 288. maddesinde iktisadi işletmelere dahil kıymetleri değerlendirme ana başlığı altında karşılıklar tanımlanmıştır. Vergi Usul Kanunu’nun 228. maddesinde karşılıklar, “doğan veya doğması beklenen fakat miktarı kesinlikle kestirilemeyen ve işletme için borç niteliğini taşıyan belli bazı zararları karşılamak amacıyla hesaben ayrılan tutarlar” olarak tanımlanmıştır (Akça ve Gönen, 2015, s:97) Ancak vergi kanunlarına göre karşılık ayrılabilmesi için Vergi Usul Kanunu’nun 288. maddesi dışında özel bir hükme de ihtiyaç bulunmaktadır. Yapılan özel düzenlemeler kapsamında ayrılacak karşılıklar (Özkan ve Uzun Kocamış ,2011 s:195);

- ✓ Vergi Usul Kanunu’nun 278. maddesine dayanılarak değeri düşen mallar karşılığı,
- ✓ 323. maddesine dayanılarak şüpheli alacaklar karşılığı,
- ✓ Kurumlar Vergisi Kanunu’nun 14. Maddesine dayanılarak sigorta reasürans şirketlerinin hükmü devam eden sigorta sözleşmelerine ilişkin ayırdıkları sigorta teknik ihtiyatlarıdır.

Ülkemiz muhasebe literatüründe karşılıklar, değer düşüklüğü karşılığı, gider karşılığı ve yedek niteliğinde karşılıklar olmak üzere 3 farklı şekilde ifade edilmektedir (Cemalcılar, 2001: 2; aktaran Çetin ve Akarçay Ögüz ,2010; Usul ve Özer Keçe, 2016, s:50). Bu kapsamda TTK ’da “teslim ve tesellüm mükellefiyetlerinden yada benzer taahhütlerden doğması muhtemel zararlara karşılık olmak üzere bilançoya yedek akçe konur” ifadesi yer almaktadır. Burada karşılık kavramı yedek akçe olarak değerlendirilmiştir (Çetin ve Akarçay Ögüz ,2010, s:411).

TMS 37'de karşılıklar, gerçekleşme zamanı ve tutarı henüz belli olmayan yükümlülükler olarak ifade edilmiştir. İlgili kavram daha detaylı bir şekilde ele alındığında karşılıklar, işletmede geçmiş bir olaydan meydana gelen tutarı belli olmamakla birlikte tutarı belli olan ya da tutarı belli olmakla birlikte ödenip ödenmeyeceği belli olmayan yükümlülük olarak ifade edilebilir. Karşılıklara, garanti satış karşılıkları, satış primleri karşılıkları, dava karşılıkları, çevre zararları tazmin karşılıkları, dezavantajlı sözleşme karşılıkları, yeniden yapılandırma karşılıkları, kıdem tazminatı karşılıkları vb. örnek olarak gösterilebilir (Örten vd. 2020: 516-520; Usul ve Özer Keçe, 2016, s:51).

2.2. Yükümlülük- Borç Kavramı

Geçmişte meydana gelen olaylar nedeniyle ortaya çıkan ve ifa edilmesi halinde ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkışına neden olacak olan mevcut yükümlülükler borç olarak ifade edilebilir (Tosunoğlu ve Cengiz, 2019, s:65). İşletmelerin yükümlülükleri sözleşmelerden, yasal düzenlemelerden ve diğer kanuni uygulamalardan kaynaklanabilmekte söz konusu bu yükümlülüklerin yerine getirilmesinden başka bir alternatif olmaması nedeniyle kesin yükümlülük niteliği taşımaktadır. Diğer taraftan borç kavramını oluşturan bir başka unsur ise zimmi kabulden doğan yükümlülüklerdir. İşletmelerin daha önceki politikaları ve uygulamaları nedeniyle bazı yükümlülükleri üstleneceğini taahhüt etmesi ve 3.kişiler üzerinde oluşturulan beklentiler borcu oluşturan unsurlardan biri olarak sıralanabilir (Demir, 2019, s:14)

2.3. Koşullu Borç Kavramı

TMS-37 standardına göre koşullu borçlar, “geçmiş olaylardan ortaya çıkan ve ödenmesi durumunda işletmeden finansal değer ifade eden kaynakların çıkışına sebep olamayan veya bu mükellefiyetin parasal tutarının yeterince güvenilir bir şekilde ölçülemeyen durumlarda finansal tablolara yansıtılmayan yükümlülüktür” şeklinde tanımlanmıştır (Galip, 2017, s:47). Yine bir başka tanımda koşullu borçlar, geçmişte meydana gelen olaylardan kaynaklanan, işletmenin kontrolünde olmayan ya da gelecekteki olayların gerçekleşmesi ya da gerçekleşmemesi ile meydana gelecektir şeklinde tanımlanmaktadır Koşullu borçlar henüz gerçekleşmemeleri nedeniyle mali tablolara yansıtılmaz. Çünkü hangi tutarda ödeneceği ya da ödenip ödenmeyeceği belirsizdir ve bu belirsizliğin ya da riskin gerçekleşme olasılığı oldukça düşüktür. (Örten vd.2020 :517) O halde koşullu borçların mali tablolara yansıtılabilmesi için a) ilgili yükümlülüğün geçmiş olaylardan meydana gelmesi, b) yükümlülüğün ifası aşamasında ekonomik fayda içeren kaynak çıkışının muhtemel olması, c) yükümlülüğün güvenilir bir şekilde ölçümlenebilmesi kriterlerinin sağlanması gerekmektedir. Söz konusu bu koşullardan herhangi birinin sağlanmaması halinde ilgili yükümlülüğe dipnotlarda yer verilir. Çünkü ya yükümlülüğün yerine getirilmesi için ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkma olasılığı % 50 ‘den daha azdır ya da ilgili yükümlülük güvenilir bir şekilde ölçümlenememektedir (Özbek ,2016, s:45; Ödemiş, 2020, s:33; Tosunoğlu ve Cengiz ,2019, s:65; Akça ve Gönen, 2015, s:96).

Koşullu borçlarda genel olarak risk unsuru %50'den azdır, güvenilir bir şekilde ölçülmesi mümkün değildir yani mali tablolara alınma şartlarını sağlamamaktadır (Öğüz, 2007:111). Bu kapsamda mali tablolara alınma kriterini sağlamayan koşullu borçlar için dipnotlarda gerekli açıklamalar yapılır. Örneğin (Örten vd. 2020 :531, Özbek, 2016, s:45);

- ✓ Verilen ipotekler
- ✓ Kefalet yükümlülükleri
- ✓ Verilen teminat mektupları
- ✓ Açtırılan akreditif taahhütleri
- ✓ Mal veya hizmet satım taahhütleri vs..

Koşullu borçlarda risk belirsizdir. Bu sebeple, ekonomik fayda içeren kaynakların işletmeden çıkmalarının muhtemel olup olmadığının tespiti amacıyla sürekli olarak dönem sonlarında değerlemeye tabi tutulurlar (Ödemiş,2020, s:33). Örneğin X işletmesi Y işletmesinin borcuna kefil olmuştur. Bu durumda kefil olan işletme için şarta bağlı borç meydana gelmiştir. Çünkü borcu alan Y işletmesinin borcu ödeyip ödemeyeceği ya da borcun ne kadarlık kısmını ödeyip ödeyemeyeceği belirsizdir. X işletmesi bu kefalet işlemine karşı dönem sonlarında çeşitli değerlendirmeler yapmakta Y işletmesinin borcun taksitlerini ödeyip ödemediğini kontrol etmektedir. Yapılan incelemelerde Y işletmesinin son dönemlerde ödemelerini aksattığı tespit edilmiştir. Diğer taraftan işletmenin birçok İcra dosyasının olduğu bilgilerine ulaşılmış ve Y işletmesinin borcun kalan taksitlerini ödemesinin mümkün olmadığı anlaşılmıştır. Bu durumda yükümlülük mümkün

olmaktan çıkmış, muhtemel hale gelerek mali tablolara alınma şartlarını sağlamıştır ve X işletmesi kalan taksit tutarı kadar karşılık ayıracaktır.²

2.4. Karşılıklar, Borçlar ve Koşullu Borçlar Arasındaki Farklar

Karşılıklar, borçlar ve koşullu borçlar arasında bazı farklılıklar mevcuttur. Bu farklılıklar aşağıdaki gibi ifade edilebilir (Galip ,2017, s:48; Akarçay Ögüz, 2010, s :64, Demir, 2019, s: 58; Gökçe, 2018: 211; Cebeci ve Cavlak, 2018, s:111);

- ✓ Karşılıklar geçmiş olaylardan meydana gelen muhtemel yükümlülük niteliği taşımaktadır; koşullu borçlar ise yine geçmişteki olaylardan meydana gelen, işletmenin kontrolünde olmayan mümkün yükümlülüklerdir.
- ✓ Karşılıklarda, işletmeden ekonomik değer çıkışı olasılığı yüksektir; ancak koşullu borçlarda ekonomik değer çıkışı ihtimali zayıftır.
- ✓ Karşılıkların tutarı güvenilir bir şekilde tespit edilirken; koşullu borçlar güvenilir bir şekilde tahmin edilemez.
- ✓ Karşılıkların güvenilir bir şekilde tahmin edilmesi nedeniyle ilgili tutarlar mali tablolarda kayıt altına alınır; koşullu borçlar ise dipnotlarda açıklanır.
- ✓ Karşılıklarda yükümlülüğün miktarı ve tutarı belirsiz ancak ödenmesi muhtemeldir; borçlarda ise yükümlülüğün miktarı ve tutarı kesindir.
- ✓ Borçlar mali tablolarda kayıt altına alınırken kendileriyle ilgili hesap gruplarında yer almaktadır; karşılıklar ise bu yükümlülüklerden ayrı olarak farklı hesap gruplarında muhasebeleştirilir.

Özetle karşılıklar, borçlar ve koşullu borçlar arasındaki temel farklılık, borçların kesin yükümlülük, karşılıkların muhtemel yükümlülük, koşullu borçların ise mümkün yükümlülük olmasıdır (Örten vd. 2020:519).

3. KARŞILIKLARIN ÖLÇÜMÜ VE MUHASEBELEŞTİRİLMESİ

TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardında karşılıkların, koşullu borçların ve yükümlülüklerin muhasebeleştirilmelerine yönelik ilke ve esaslar belirlenmiştir. Bu kapsamda ilgili standartta karşılıkların mali tablolara alınma şartları, ölçülenmesi ve muhasebeleştirme kriterleri yer almaktadır.

3.1. Karşılıkların Mali Tablolara Alınma Şartları

Karşılıkların ne tutarda ve ne zaman ödeneceği konusunda belirsizlik bulunmaktadır. Ancak işletme yönetimi TMS 37 nolu standart gereğince koşullu borçlara ilişkin değerlendirme yapmak zorundadır ve ilgili yükümlülüğün mali tablolara alınma kriterlerini sağlayıp sağlamadığını tespit etmek durumundadır. Bu kapsamda TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı herhangi bir yükümlülüğün mali tablolara alınabilmesi için 3 kriter belirlemiştir. Bunlar (Kaplan Yıldırım,2016 s:1308; Gerşil ve Sönmez,2007,s:126-127 ; Akça ve Gönen, 2015,s:92-93);

- ✓ *Geçmiş olaylardan kaynaklanan sorumluluk doğuran herhangi bir yükümlülüğün bulunması*

Geçmişte meydana gelen ve yükümlülük oluşturan olaylar sorumluluk doğuran olay olarak adlandırılır. Bir olayın sorumluluk doğuran bir olay olarak ifade edilebilmesi için işletmenin ilgili yükümlülüğü ifa etmekten başka seçeneğinin olmaması gerekir. (Akça ve Gönen, 2015s:93 Güler, 2012: 226).

- ✓ *Yükümlülüğün ifası için işletmeden ekonomik fayda çıkışının muhtemel olması*

Ekonomik fayda içeren kaynakların işletme dışına çıkma olasılığı, fayda çıkışının gerçekleşmeme ihtimalinden yüksek ise, kaynak çıkışının muhtemel (%50 'den fazla olduğu) olduğu kabul edilir. Mevcut bir yükümlülüğün varlığının muhtemel olmadığı durumlarda, ekonomik fayda içeren kaynak çıkışı ihtimalinin uzak olmaması şartıyla ilgili tutarlar mümkün yükümlülük olarak nitelendirilir ve dipnotlarda şarta bağlı yükümlülük olarak raporlanır. Bu kapsamdaki muhtemel kavramı, olma ihtimalinin olmama ihtimalinden yüksek olduğu durumlar için kullanılmakta olup, mümkün kavramından farklıdır (Gerşil ve Sönmez, 2007, s:127)

² Örten vd. (2020) çalışmasından uyarlanmıştır.

✓ *Yükümlülük miktarının güvenilir bir şekilde ölçülmesi (tahmin edilmesi)*

İlgili yükümlüğünün miktarının güvenli bir şekilde ölçülmemesi yada tahmin edilememesi durumunda, yükümlülük hakkında bilanço dipnotlarında bilgi verilir.

3.2. Karşılıkların Ölçülmesi

Karşılıkların mali tablolara yansıtılabilmesi için güvenilir bir şekilde ölçülmesi ve tahmin edilmesi gerekmektedir. Güvenilir ölçüm tam, gerçeğe en yakın ve doğru bilgiye dayalı ölçüm anlamına gelmektedir (Özkan ve Uzun Kocamış,2011 s:202; Çetin ve Akarçay Öğüz, 2010, s:414). Gerçeğe en yakın bilgi ise dönem sonunda ilgili yükümlülüğü ifa etmek ya da devretmek için ödenecek olan makul tutardır (Demir,2019, s:33-34; Usul ve Özer Keçe, 2016: 52). Karşılıkların güvenilir, tam ve gerçeğe uygun sunumunda kullanılan 3 yöntem bulunmaktadır. Bunlar aşağıdaki gibi sıralanabilir (Galip ,2017, s:44; Ulsan, 2004, s:206; Aydın, 2015, s :44-46):

- ✓ Beklenen Değer Yöntemi,
- ✓ Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek Sonuç Yöntemi,
- ✓ Bugünkü Değer Yöntemi.

3.2.1. Beklenen Değer Yöntemi

Karşılıkların birçok kalemden oluştuğu durumlarda, karşılıkların değerlendirme işlemlerinde beklenen değer yöntemi kullanılır. Karşılığın birden çok kalemden meydana geldiği durumlarda ilgili yükümlülük tutarları, her türlü getiriyi bunlara ilişkin olasılıklara göre ağırlıklandırılmak suretiyle tahmin edilip ölçülür. Karşılığın tutarı, çeşitli olasılıklara göre farklılık gösterecektir. Sürekli bir muhtemel sonuç aralığının bulunduğu ve bu aralıktaki her bir noktanın diğerine benzediği durumlarda söz konusu aralığın orta noktası kullanılır (Özbek,2016, s:25; Çalış, 2013).

Beklenen değer yönteminin bazı dezavantajları mevcuttur ve ilgili yükümlülüğün tahmin edilmesi aşamasında sonucu doğru vermeyebilir. Özellikle karşılığa konu olan ilgili ürünlerin yeni bir ürün olması ve dolayısıyla ürüne ilişkin piyasada geçmişe yönelik herhangi bir bilgi mevcut olmaması, karşılığın tahmin edilmesi aşamasında hatalı sonuçlara neden olabilir. Böyle bir durumda geçmişe yönelik emsal nitelikte olay ve işlem olmaması nedeniyle karşılığın belirlenmesi aşamasında aynı sektörde faaliyette bulunan diğer firmaların geçmiş deneyimlerinden faydalanılarak bir olasılık belirlenme çalışılır (Özkan ve Uzun Kocamış,2011, s:204; Öğüz, 2007, 78).

3.2.2. Gerçekleşme Olasılığı En Yüksek Sonuç Yöntemi

Tek bir yükümlülüğün veya bir olayın ölçülmemeye , tahmin edilmeye çalışıldığı durumlarda, tek başına meydana gelme olasılığı en yüksek sonuç; yükümlülüğün belirlenmesinde, en iyi tahmin olmaktadır. Fakat böyle bir durumda dahi işletme diğer benzer olay ve sonuçları da değerlendirir. Diğer olası sonuçların en olası sonuçtan çoğunlukla yüksek ya da çoğunlukla düşük olduğu durumda, en iyi tahmin söz konusu daha yüksek ya da daha düşük miktar olur (Galip,2017, s:45; Özkan ve Uzun Kocamış,2011 s:204).

Örneğin 2005 yılında işletmeyi ziyaret eden bir kişi kaza geçirmiş, şirketin gerekli önlemleri almadığı iddiasıyla şirket aleyhine 3.000 TL' lık dava açılmıştır. İşletmenin avukatı, söz konusu davaya ilişkin işletmenin davayı kaybetmesinin olası olduğunu ve 300 TL ile 1.500 TL arasında değişen tazminat ödeyeceğini tahmin etmektedir. Diğer taraftan, dava masrafının ve tazminatın büyük bir olasılıkla 600 TL olacağı tahmin edilmektedir. Böyle bir durumda meydana gelen kaza incelendiğinde ve uzman görüşleri dikkate alındığında 2006 yılı mali tablolarında bir yükümlülük olacaktır. Bu yükümlülüğü karşılayacak tutar olan 600 TL gerçekleşme olasılığı en yüksek sonuçtur. Bu sebeple dönem sonunda ayrılacak karşılık tutarı 600 TL olarak ölçülecektir. Diğer taraftan yüksek ve düşük olasılık olan 1.500 TL ve 300 TL için mali tablo dipnotlarında bilgi verilecektir (Ulsan, 2004, s:208; Özkan ve Uzun Kocamış, 2011, s:205).

3.2.3. Bugünkü Değer Yöntemi

Enflasyonun yüksel olduğu ülkelerde ilerleyen zaman içerisinde paranın alım gücü zayıflamakta, para değerini yitirmektedir. Bu bağlamda yükümlülüğe ilişkin karşılık tutarlarının uzun bir dönemi kapsaması halinde paranın zaman değerinin önemi artmaktadır. Özellikle enflasyonun hakim olduğu ülkelerde ilgili yükümlülüğün değerinin tespiti amacıyla bugünkü değer yöntemi kullanılır (Özbek, 2016, s:27; Sarıaslan, 2003, s:20). Bugünkü değer yönteminde, işletmenin gelecek dönemlerde katlanacağı giderlerin (maliyetlerin) belirli bir iskonto oranıyla iskonto edilerek bugünkü değeri tespit edilir (Ayçiçek, 2011, s:74). Nitekim

piyasa koşulları dikkate alınarak tespit edilen vergi öncesi oranlar kullanılarak ilgili yükümlülüğe ilişkin ayrılan karşılık tutarı iskonto edilir (Aydın, 2015, s:46).

Örneğin maden sektöründe faaliyet gösteren bir firma 5 yıllık kira sözleşmesi ile bir maden ocağı kiralamıştır. Kira kontratı gereğince 5 yılın sonunda çevreye verilen zarar ve tahribat nedeniyle işletme bazı maliyetlere katlanarak çevreyi eski hale getirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda sözleşme sonunda işletmenin 15.000 TL harcama yapacağı tahmin edilmektedir. Bu durumda işletme 5. yılın sonundaki 15.000 TL ‘yi belirli iskonto oranı ile iskonto ederek 5.yılın sonundaki 15.000 TL’nin bugünkü değerini tespit edip mali tablolara yansıtır (Kaplan Yıldırım,2016, s:1312 ; Aydın,2015,s:47-48 ; İbiş vd., 2013: 147 – 148).

3.3 Karşılığın Muhasebeleştirilme İlkeleri

İşletmeler faaliyetleri sürecinde ihtiyatlılık kavramı gereğince, doğru ve güvenilir finansal raporlama için karşılık ayırmaktadır ve işletmenin faaliyetlerinin çeşitliliği ve karmaşıklığı ölçüsünde karşılık konuları değişmektedir. Borç karşılıklarının muhasebeleştirilmesi ile aktif hesapların karşılıkları birbirinden farklıdır. Özellikle borç karşılıkları için 654 karşılık giderleri hesabı kullanılmaz. Karşılık gider hesabı yerine ilgili yükümlülük ifa edildiğinde hangi hesaba kaydedilecekse o ilgili hesap kullanılarak karşılık ayrılır (Örten vd 2020. s:523). Örneğin (Örten vd.2020 s:523);

- ✓ Vergi cezalarına yönelik ayrılan karşılıklar olağanüstü gider ve zararlar hesabına
- ✓ Çevre zararlarının tazmini ve eski haline getirilmesi için ayrılan karşılıklar satılan mamul maliyeti yada genel üretim giderleri hesabına
- ✓ Satış primi karşılıkları pazarlama satış dağıtım giderleri veya satış indirimleri hesabına
- ✓ Garantili satışlar için ayrılan karşılıklar ise pazarlama satış ve dağıtım gideri veya satılan malın maliyeti hesabına.

Dönem sonlarında ayrılan karşılıklar uzun veya kısa vadeli olup olmamalarına göre 37 ve 47 nolu hesaplar alacaklandırılır. Karşılığa ilişkin yükümlülük ifa edildiğinde ise ilgili hesaplar borçlandırılarak kapatılır. İlerleyen süreçlerde karşılığa konu olay meydana gelip ödeme yapıldığında hesaplar kapatılır. Eğer ayrılan karşılık tutarı az gelmiş ise aradaki fark 680 geçmiş yıl dönem zararları hesabına atılır; eğer ayrılan karşılık fazla gelmiş ise 644 konusu kalmayan karşılık hesabına yerine geçmiş yıl karları hesabı kullanılır (Örten vd. s:523).

4. UYGULAMALAR

Çalışmanın bu bölümünde TMS 37 nolu muhasebe standardı kapsamında örnek olayların (satış iskonto-indirimi, garanti karşılıkları, çevre zararları tazmin karşılıkları, tazminat davası karşılıkları) muhasebeleştirilmesine ilişkin bilgiler verilecektir.

Örnek 1:³ Ülke genelinde perakende market zincirleri olan XYZ A.Ş her yıl aralık aylarının son haftalarında çeşitli kampanyalar düzenlemekte 25.12.2020-31.12.2020 tarihleri arasında 1.000 TL ve üzeri alışveriş yapan müşterilere 100 TL tutarında hediye çeki vermektedir. Geçmiş yıl verileri ve sektör ortalamaları incelendiğinde Pazarlama ve Satış Müdürlüğü toplam 5.000.000 TL tutarında hediye çeki verileceğini tahmin etmektedir. Bu durumda;

1.varsayım: 05.01.2021-15.01.2021 tarihleri arasında 5.000.000 TL lik hediye çeklerinin tamamına karşılık müşterilere ürün teslimi gerçekleştirilmiştir.

2.varsayım: 05.01.2021-15.01.2021 tarihleri arasında 6.500.000 TL lik hediye çekine karşılık müşterilere ürün teslimi gerçekleştirilmiştir.

3.varsayım: 05.01.2021-15.01.2021 tarihleri arasında 3.000.000 TL lik hediye çekine karşılık müşterilere ürün teslimi gerçekleştirilmiştir.

³ Örten vd. (2020) , Demir (2019) , Usul ve Özer Keçe (2016) , Özkan ve Uzun Kocamış (2011) çalışmalarından uyarlanmıştır.

31.12.2020

621 Satılan Malın Maliyeti	5.000.000	379 Borç Karşılıkları	5.000.000
960 Matraha ilaveler	5.000.000	961 Matraha İlave Karşılığı	5.000.000
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	1.000.000	691 Ertelenmiş Vergi Geliri (5.000.000x0.20=1.000.000)	1.000.000

1.varsayım: 15.01.2021

379 Borç Karşılıkları	5.000.000	153 Ticari Mallar	5.000.000
-----------------------	-----------	-------------------	-----------

2.varsayım: 15.01.2021

379 Borç Karşılıkları	5.000.000	153 Ticari Mallar	6.500.000
680 Önceki Dönem Gider ve Zararı	1.500.000		

3.varsayım: 15.01.2021

379 Borç Karşılıkları	5.000.000	671 Önceki Dönem Gelir ve Karlar	2.000.000
		153 Ticari Mallar	3.000.000

Ertelenmiş Vergi Etkisi

970 Matrahtan İndirimler	5.000.000	971 Matrahtan Karşılığı	5.000.000
691 Ertelenmiş Vergi Geliri	1.000.000	284 Ertelenmiş Vergi Varlığı (5.000.000x0.20=1.000.000)	1.000.000

Örnek 2:⁴ XYZ A.Ş yaklaşık 10 yıldır maden ocağı işletmektedir. 01.12.2020 tarihinde 3 işçi elektrik kaçağı nedeniyle yaralanmış ve işletmenin gerekli önlemleri almadığı iddiasıyla işletme aleyhine tazminat davası açılmıştır. Mahkemenin 6 ay içinde sonuçlanacağı ve dava sonucunda yaralı işçilere mahkeme masrafları dahil 300.000 TL tazminat ödeneceği tahmin edilmektedir. Diğer taraftan XYZ A.Ş 'nin marka ihlali yaptığı gerekçesiyle rakip firma tarafından 15.12.2020 tarihinde işletme aleyhine 200.000 TL tutarında tazminat davası açılmıştır. İlgili olayda Yargıtayca verilmiş emsal kararlar incelendiğinde işletmenin davayı kaybedeceği ve 180.000 TL tutarında tazminat ödeyeceği tahmin edilmektedir. Dönem sonunda (31.12.2020) yapılması gereken muhasebe kayıtları aşağıdadır.

31.12.2020

689 Diğer O.Dışı Giderler	480.000	379 Borç Karşılıkları	480.000
İşçi kazası = 300.000			
Marka ihlali = 180.000			
960 Matraha ilaveler	480.000	961 Matraha İlave Karşılığı	480.000
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	96.000	691 Ertelenmiş Vergi Geliri (480.000x0.20=96.000)	96.000

Örnek 3 :⁵ XYZ A.Ş 31.12.2020 Tarihinde 3 yıllık maden işletme ruhsatı almış ve aynı tarihte faaliyete başlamıştır. İşletme maden arama faaliyetlerinin bitimiyle birlikte çevreye verdiği zararı onarıp , eski haline getirmekle yükümlüdür. Bu kapsamda 31.12.2023 tarihinde yükümlülüklerini yerine getirmek zorundadır. İlgili sözleşmenin bitiş tarihinde işletmenin katlanması gereken maliyet 100.000 TL olarak tahmin edilmekte ve sektör iskonto oranının % 5 olduğu bilinmektedir.

⁴ Yıldırım ve Karanlık (2008) , Gerşil ve Sönmez (2007) , Akça ve Gönen (2015) , Yükü (2014) , Özkan ve Uzun Kocamış (2011) , Tosunoğlu ve Cengiz (2019) , Aydın (2015) , Demir (2019) çalışmalarından uyarlanmıştır.

⁵ Kaplan Yıldırım (2016) , Karacaer (2002), Özkan ve Uzun Kocamış (2011), Usul ve Özer Keçe (2016) , Aydın (2015) çalışmalarından uyarlanmıştır.

31.12.2020

730 Genel Üretim Giderleri	86.383	379 Borç Karşılıkları	86.383
		$100.000 = a(1.05)^3, a=86.383$	
960 Matraha ilaveler	86.383	961 Matraha İlave Karşılığı	86.383
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	17.276	691 Ertelenmiş Vergi Geliri	17.276
		$(86.383 \times 0.20 = 17.276)$	

31.12.2021

780 Finansman Giderleri	4.319	379 Borç Karşılıkları	4.319
		$100.000 = a(1.05)^2, a=90.702$	
960 Matraha ilaveler	4.319	961 Matraha İlave Karşılığı	4.319
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	864	691 Ertelenmiş Vergi Geliri	864
		$(4.319 \times 0.20 = 864)$	

31.12.2022

780 Finansman Giderleri	4.536	379 Borç Karşılıkları	4.536
		$100.000 = a(1.05)^1, a=95.238$	
960 Matraha ilaveler	4.536	961 Matraha İlave Karşılığı	4.536
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	907	691 Ertelenmiş Vergi Geliri	907
		$(4.536 \times 0.20 = 907)$	

31.12.2023

780 Finansman Giderleri	4.762	379 Borç Karşılıkları	4.762
		$100.000 - 95.238 = 4.762$	
960 Matraha ilaveler	4.762	961 Matraha İlave Karşılığı	4.762
284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	953	691 Ertelenmiş Vergi Geliri	953
		$(4.762 \times 0.20 = 953)$	
379 Borç Karşılıkları	100.000	102 Bankalar	100.000
970 Matrahtan İndirimler	100.000	971 Matrahtan İndirim Karşılığı	100.000
691 Ertelenmiş Vergi Geliri	20.000	284 Ertelenmiş Vergi Varlığı	20.000
		$(100.000 \times 0.20 = 20.000)$	

Örnek 4 :⁶ XYZ A.Ş Bilgisayar üretimi gerçekleştirmektedir ve ürettiği ürünleri 2 yıllık garanti kapsamında satmaktadır. İşletme 01.01.2020-31.12.2020 tarihleri arasında 10.000 adet bilgisayar satışı gerçekleştirmiş, garanti kapsamındaki küçük tamiratların birim fiyatının 200 TL, büyük tamiratların ise 800 TL olacağı tahmin edilmektedir. Şirketin geçmiş yıllardaki deneyimleri ve sektör uygulamaları kapsamında garanti kullanımlarına ilişkin bilgiler ve tahminler aşağıdaki gibidir.

- ✓ Ürünlerin %85'inde herhangi bir hata olmayacağı,
- ✓ Ürünlerin %10'ununda küçük hatalar olacağı,

⁶ Tosunoğlu ve Cengiz (2019) , Yıldırım ve Karanlık (2008), Gerşil ve Sönmez (2007), Ulusan (2004) , Karacaer (2002), Usul ve Özer Keçe (2016) , İnanç (2019) , Akça ve Gönen (2015), Demir (2019) çalışmalarından uyarlanmıştır.

✓ Ürünlerin %5'inde büyük hatalar olacağı,

1.Varsayım:

Küçük tutarlı garanti harcamalarının ilk yıl; büyük tutarlı harcamaların ise 2. Yıl gerçekleşeceği tahmin edilmektedir.

2.Varsayım:

1. yılın sonunda büyük nitelikli hatalara ilişkin 50.000 TL tutarında ek karşılık ayrılmıştır.

Bu kapsamda toplam tahmini garanti karşılığı tutarı aşağıdaki gibi olacaktır.

$$(10.000 \times 0.85 \times 0) + (10.000 \times 0.10 \times 200) + (10.000 \times 0.05 \times 800) = 600.000 \text{ TL}$$

31.12.2020

760 Pazarlama Satış Dağıtım Gid. 600.000	375 Garanti Karşılığı	200.000
	475 Garanti Karşılığı	400.000
960 Matraha ilaveler 600.000	961 Matraha İlave Karşılığı	600.000
284 Ertelemiş Vergi Varlığı 120.000	691 Ertelemiş Vergi Geliri (600.000x0.20=120.000)	120.000

31.12.2021

475 Garanti Karşılığı 400.000	375 Garanti Karşılığı	400.000
760 Pazarlama Satış Dağıtım Gid. 50.000	375 Garanti Karşılığı	50.000
960 Matraha ilaveler 50.000	961 Matraha İlave Karşılığı	50.000
284 Ertelemiş Vergi Varlığı 10.000	691 Ertelemiş Vergi Geliri (50.000x0.20=10.000)	10.000

5. SONUÇ

İşletme yönetimi kar beklentilerini karşılamak ya da bonus, prim gibi çeşitli menfaatler elde etmek ve finansal bilgi kullanıcılarını yanlış yönlendirmek amacıyla dönem sonu raporlanan kar rakamları üzerinde çeşitli ayarlamalar yapmaktadırlar. İşletme yönetimi özellikle karşılık tutarlarını olması gerekenden az ya da çok göstererek ve aynı zamanda ilerleyen süreçlerde işletmeye yükümlülük doğuracak koşullu borçları gizlemek suretiyle işletmenin yükümlülüklerine ilişkin doğru, güvenilir bilgileri mevcut ve potansiyel yatırımcılardan gizlemektedir. Bu kapsamda TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı borçların, karşılıkların ve koşullu borçların ölçülenmesine ve kayıt altına alınmasına ilişkin çeşitli ilke ve esaslar belirlemiştir. İlgili standarda göre bir yükümlülüğün mali tablolara alınması için geçmişteki bir olaydan meydana gelmiş olması, işletmeden kaynak çıkışının muhtemel olması ve yükümlülüğün güvenilir bir şekilde ölçülenmesi gerekmektedir. Bu kriterlerden herhangi birini sağlamayan yükümlülükler dipnotlarda yer verilir.

İşletmelerin gelecekte karşılaşılabilecekleri muhtemel yükümlülükler için TMS 37 kapsamında karşılık ayırması ve aynı zamanda ilgili yükümlülüğün mali tablolara alınma kriterlerini sağlamaması nedeniyle dipnotlarda bilgi verilmesi gerçeğe uygun finansal raporlamanın bir gerekliliğidir. Çünkü işletmenin ilerleyen süreçlerde katlanacağı muhtemel yükümlülükler ve işletmenin faaliyetlerini olumsuz etkileyebilecek, işletmeden kaynak çıkışına neden olacak borçlar hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi, finansal bilgi kullanıcılarının (mevcut ve potansiyel yatırımcıların) yatırım yaptıkları ya da yatırım yapmayı düşündükleri şirketler hakkında bilgi sahibi olmasını sağlayacaktır. Dolayısıyla koşullu borçlar ve karşılıklara mali tablo ve dipnotlarında yer verilmesi kıt kaynakların doğru yatırım araçlarına kanalize edilmesine, kaynakların etkin ve verimli bir şekilde kullanılmasına ve nihai olarak ülke ekonomisinin gelişimine imkan tanıyacaktır (Önder 2012, s:1; Usul ve Özer Keçe, 2016, s:59).

KAYNAKÇA

Akça N. ve Gönen S. (2015) “Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıkların Türkiye Muhasebe Standartları ve Vergi Mevzuatı Kapsamında Değerlendirilmesi” , Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 3(3) , 89-105

Ayarlıoğlu, M.A., (2007), Kar Yönetimi Uygulamaları Ve İstanbul Menkul Kıymetler Borsası'nda Test Edilmesi, Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Ayçiçek, F. (2011). “Türkiye Muhasebe Standartlarında Bugünkü Değerinden Ölçülen Varlık ve Yükümlülükler”. Mali Çözüm Dergisi, 105,71-90

Aydın R. (2015), “İş Güvenliği Tazminatlarının Tms 37'ye Göre Raporlanması Ve Perakende Sektöründe Dipnot Analizi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Okan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Cebeci Y. ve Cavlak H. (2018),”Karşılıkların Türkiye Muhasebe/Finansal Raporlama Standartları Kapsamında Şirketlerde Kullanımı”, Marmara Üniversitesi Öneri Dergisi,13(49),109-128

Cemalcılar, Ö. (2001), “Karşılıklar Teriminin Yaratığı Karışıklıklar”, Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi, Sayı:4.

Çalış, Y. E. (2013), “Çevresel Maliyetlerin Muhasebeleştirilmesi”, Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 34(1) , 175-190.

Çetin A. ve Akarçay Öğüz A. (2010) “Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıkların İncelenmesi” , Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi ,2,407-430

Demir F. (2019) “Tms 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar Standardı'nın İncelenmesi Ve Bir Örnek Olay Çalışması”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon.

Galip Y. (2017) “Profesyonel Spor Kulüplerinde Tms-37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar Standardı Ve Tms-38 Maddi Olmayan Duran Varlıklar Standardı Uygulamaları” , Yüksek Lisans Tezi ,Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü,İzmir.

Gerşil, A. ve Sönmez F., (2007). “Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler ve Şarta Bağlı Varlıklar” Mali Çözüm. 79 (2007) ,121-140

Gökçe, N. (2018), Türkiye Muhasebe Standartları ve Türkiye Finansal Raporlama Standartları Açıklamaları ve Örnek Uygulamalar (TMS-TFRS), Ankara: Gece Akademi Yayınevi.

Güler, İ., (2012), Açıklamalı, Yorumlu ve Karşılaştırmalı TFRS ve KOBİ TFRS Uygulaması, Yaklaşım Yayıncılık, Ankara.

İbiş, C. ve Şavlı T., (2013), “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar”, TDV Yayın Matbaacılık İşletmesi, Ankara.

İnanç R. (2019), “Muhasebe Standartlarına Göre Karşılıklar, Muhasebeleştirilmesi Ve Vergi Usul Kanunu İle Karşılaştırılması” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi , İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.

Kaplan Yıldırım R. (2016) “TMS 37- Karşılıklar, Şarta Bağlı Yükümlülükler Ve Şarta Bağlı Varlıklar Standardında Çevresel Düzenleme Karşılığının İncelenmesi Ve Türkiye Uygulaması” Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 9(44), 1306-1315.

Karacaer, S. (2002). “TMS-19 Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Aktifler Standardı Kapsamında Garanti Gider Karşılıklarının İncelenmesi”, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, 4(4), 31-39.

Ödemiş A.U. (2020), “Lisanslı Depoculuk Sisteminin Tms 2 Ve Tms 37 Açısından Değerlendirilmesi Ve Bir Uygulama Örneği” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Öğüz. A.A. (2007). “Türkiye Muhasebe Standardı-TMS 37: Karşılıklar, Koşullu Borçlar ve Koşullu Varlıklar Standardı'nın İncelenmesi ve Türkiye Açısından Değerlendirilmesi.” Yayınlanmamış Doktora Tezi., Marmara Üniversitesi SBE, İstanbul.

- Örten, R., Kaval, H., ve Karapınar, A. (2020) Türkiye Mulasabe-Finansal Raporlama Standartları, Uygulama ve Yorumları (Gözden Geçirilmiş 13. Baskı), Gazi Kitabevi, Ankara.
- Özbek S. (2016) “Tms 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar Ve Koşullu Varlıklar Standardı İle Türk Ticaret Kanunu Ve Vergi Kanunlarının Karşılaştırılması Ve Borsa İstanbul'da İşlem Gören Şirketlerde Uygulaması” Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özkan Ö. ve Uzun Kocamış T. (2011) “Karşılıklar Standardı İle Vergi Usul Kanunu Ve Türk Ticaret Kanunu'na Göre Karşılık Kavramının İncelenmesi Ve Muhasebeleştirilmesi”, Mali Çözüm Dergisi, Ocak – Şubat , 191-214
- Sarıaslan, A.S. (2003). “Sermaye Bütçelemesinde Risk Analizi Yöntemleri ve Değerlendirilmesi.”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE. Ankara
- Topaloğlu, M. (2012), “37 No'lu Türkiye Muhasebe Standardı Uyarınca Karşılıklar”, Vergi Dünyası Dergisi, 370 (2), 75-90.
- Tosunoğlu B., Cengiz S. (2019), “TMS 37 Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıklar Standardına İlişkin Muhasebe Uygulamaları”, Kırıkkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi (KÜSBD) ,9(1) , 61-82.
- Uluslan, H. (2004) “Koşullu Borç Zarar Karşılıklarının Ölçümü, Kayıtlanması ve Sunumu”, Mali Çözüm Dergisi Ekim-Kasım-Aralık, (69) ,s:200-219
- Usul H. ve Özer Keçe F. (2016), “Tms 37 Kapsamındaki Karşılıklar, Koşullu Borçlar, Koşullu Varlıkların Muhasebeleştirilmesi”, Journal of Economics and Administrative Sciences ,3(5), 49-60
- Yıldırım S. ve Karanlık S., (2008), “Türkiye Muhasebe Standardı (Tms-37) Kapsamında Karşılıklar Ve Garanti Giderleri”, MÖDAV, (3):107-122
- Yükçü, S. (2014), Yeni TTK Uyumlu TMS ve UFRS Örneklili Genel Muhasebe, Altınokta Yayınevi, İzmir.